

R. P. Thomæ Tamburini È Societate Jesu Opera Omnia

Tamburini, Tommaso

Lugduni, 1689

Caput VIII. De impudicitia, hoc est de tactibus, aspectibus, similibúsque
actibus impudicis inter solutos.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78172](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78172)

3. Quoniam, ut modò innui, reservatio cum sit odiosa, restringi debet in casu nostro ad sodomiam, & de qua- que certum. Quæstio celebris est: An reservata in aliqua Dicece si sodomia, absolute intelligatur de agente solum, & quidem, ut modò dictum est §. 3. num. 3. nisi semina- tione intra vas præpositum, hæc enim est indequa- que certa sodomia; vel etiam de patiente, qui certe sodomita etiam solet appellari? De utroque intelligi propter ra- tionem dictam probabilis est: sed intelligi solum (nisi aliud in reservatione addatur) de agente, non possum non putare probabile. Ut tenet Graphius *pr. p. casuum reserv. lib. 1. cap. 11. num. 7. 8. & 25.* Ratio est non multò antè dicta, quia certa, & propria sodomia, ad quam so- lam debet se extendere reservatio, quæ ex omni con- sensu est odiosa, & restringenda solum est illa, per quam seminatur in vase præposito masculi, id quod certè non fit à patiente. Adde in lute magis puniri agentem, quàm patientem, & merito; quia gravius ille peccat, quàm hic, ex Divo Antonino in *sum. p. 3. titulo 17. §. 4.* ergo non est mirum, si nos censuimus reservationem cadere in illud peccatum, quod est gravius.

4. Dian. *p. 3. tr. 4. ref. 159. & p. 6. tr. 6. ref. 36.* qui in uno loco tenet, esse probabile sodomiam agentis, & pa- tientis (sæpe eandem speciem, unde non esse speciatim in Confessione explicandam; debet affirmare eam esse pari modo reservatam; & tamen propendet non esse, *p. 2. tr. 17. Miscellan. ref. 64.* vide etiam *p. 7. tr. 11. ref. 13.* ubi multa de reservatione huius peccati. At verò ego, qui cum de Lugo constanter docui paulò antè §. 3. num. 7. esse diver- sas (Agens enim per se prodigit semen, quod non pro- digit patiens) multò consequentiùs probabile iudico, re- servationem sodomie absolute positam, solum esse con- tra sodomiam certam, & principalem, qualis sola est so- domia agentis.

5. Sodomiam imperfectam non intelligi reservatam, ubi sodomia absolute reservata est, jam dixi §. 3. n. 4. cum Graphio, & nunc confirmo cum Bonacina de *matr. quæst. 4. p. 11. num. 5.*

6. Reservatà sodomia intelligi reservatam bestialita- tem, aliqui affirmant: Sed verius negat idem Bonacina: quem, si est otium, lege.

CAPVT VIII.

§ I. De Impudicitia, hoc est, de Actibus, Aspectibus, similibusque actibus impudicis inter Solutos.

Ubi obiter de parvitate materia in re venerea.

1. De his pauca dixi in *Metaph. Conf. 1. 2. cap. 7. §. 2.* ubi in Edition. Panormitana 1649. quæ est 7. nium amplissima, citantur alia loca, & potius ut aperi- rem, quia ratione sint in Confessione deferenda, quàm ut eorum naturam explicarem: quare in præsentia id ube- rius erit agendum. Loquimur autem de actionibus ex ternis inter solutos, & sine periculo pollutionis; nam inter Coniuges, vel Sponfos, vel quando subest pericu- lum pollutionis, dictum est satis *sup. cap. 3. §. 5. a. n. 42.* de internis verò desiderijs, & cogitationibus morosis, dicam *lib. 10.*

2. Tanquam fundamentum pernecessarium eorum quæ hic proferenda sunt, præmitto: in prædictis, v. g. in tactu manus Mulieris, tria genera delectationum juveni- ri: Primam, naturalem; Secundam, libidinofam, quam Veneream appellamus; Tertiam, non libidinofam.

3. Naturalem delectationem voco eam, quæ oritur ex naturalium qualitatum proportionem. Sic delectatur manus quando excedit in calore, delectatur tangere ma- num frigidam, & è contra. Si quis ergo tangat manu mulieris, & sine alia ulteriore intentione delectetur

de sola mollitie, & solo calore, de solo frigore, & se nullius erit peccati reus: licet enim difficile sit, ut in his terminis, tamen aliquando contingit, ut quando manibus calidis sue filie Patris delectatio proprias calefaciat, vel quando pueri ab omni impudicitia te alieni, se invicem jocando contristant, vel delectatione que, &c.

Huc reduco moralem (sic juvat appellare) delectationem, quæ interdum ex his captatur, quæque porio aptas mentis est, & gaudium, quàm affectio appetitus sensitivi. Talis est casta delectatio, quàm quis sumit ex osculo more Patriæ, vel honesto tactu manus, quando in- hibetur causa castæ amicitie: tunc enim amicus, honesti amici pars superior sibi complacet de morali, honesta delectatione que amicitia, nihil de sensitiva delectatione.

4. Libidinofa, vel venerea est, quæ oritur ex ex- la, pollutione, distillatione, vel ex cogitatione ipsarum item quæ oritur ex commotione partium corporis, & spirituum intervientium generationi, quàm appetitus sensitivi maxime percipit. Venerea autem appellatur quia est ordinata ad generationem, cui Veneream præ- antiquitas præficebat.

Si quis ergo in his extra Matrimonium delectetur peccare mortaliter, est hominibus manifestum, nec in his dari parvitate, dicitur *mor. num. 8.*

Non libidinofa est illa delectatio, quæ sumitur aliquibus actionibus, quæ licet ordinata sunt aliquando ad generationem, aliquando tamen non sunt; & tunc ut non ordinata, suam parant propriam delectationem, quæ ratione possent dici remore, non verò præter ad generationem ordinari, v. g. tactum femine mem- certum est posse referri ad se præparandum ad copiam potest non referri, & nihilominus tunc ille tactus par- ex se in agente suam delectationem, non quidem illam naturalem ex proportionem qualitatum, de qua sed aliam propriam judicalem talis tactus urget ad mulierem, sine illa proposita intentione libidinis. Cuius enim differt individualiter licita delectatio, quæ vi- sione, & odore purpureæ Rosæ sentis, ab ea, quæ sentis ab albo lilio; sic differt delectatio pudica, quæ capis à mera proportionata pulchritudine vultus mi- ris, à ea, quæ calidè item sumis à quacunque pulchritudine, v. g. floridi Campi, exquisitæ Ar- recturæ, frondentis arboris, & consuecuntque alia qualitatibus, naturaliter tibi, tuisque oculis proportionem. Quare hæc non libidinofa delectatio, licet inter mo- rales computari possit; tamen claritatis gratiâ est, no- mino distinguenda: nam de hoc maxime queritur: An & quid peccatum sit, eam voluntariè suscipere? In quo:

6. Statuamus hanc universalem regulam, tres ben- dentem partes: Omnes actus, v. g. aspectus, tactus, cu- curio mulieris, si solum delectationem naturalem as- sumunt, & ex alia parte ob illam solum assumuntur, ex illo peccato assumuntur; imò interdum ex merito, quia illa delectatio ordinatur ex se ad bonum finem, non se inhonesta est. Rursus, idem actus si pariant delecta- tionem veneream, vel assumantur propter illam; tunc peccato mortali extra matrimonium assumuntur, quia extra illud prohibiti sunt. Denique idem si pariant illa delectationem non libidinofam, & quæ delectatio assu- muntur quidem, sed non ad illam libidinem veneream, solum cum peccato veniali assumuntur. Cujus ultimæ partis ro- tio (nam alia probatione non indigent) est, quia ex una parte non habemus, unde, ut sic, sub mortali probi- bita sit; si enim esset prohibita, inde esset, quia ad gene- rationem, quæ sit illicita, refertur; at probatum est ex se non referri: ergo, &c. & ex alia parte deordina- tio nonnulla est, atque adeò venialis, si vi actibus pu- meram delectationem, licet levem; unde vides, ex tactus, v. g. honestæ partis ex se non sit mortalis, sed verò tactus partis inhonestæ inter solutos. Ratio enim est, quia honestæ partis tactus delectationem ex se pa- rit, vel naturalem, vel non libidinofam, declaratas in

in 6. præcep. Decalogi, cap. 9. per totum, præcipue
num. 18. & 192.

9. Hæc Castro Palas. In quibus vellem advertas illa
(communissima sententia, admittendi in materia luxuria
leve peccatum; Et non dari in re venerea, &c.) vides?
communissimam opinionem vocat dari parvitatem in
materia luxuria, negat eandem dari in re venerea; vide-
tur enim, nisi fallor, significare hæc duo (in materia lu-
xuria, & in re venerea) differre permaximè. Nam luxu-
ria latè patet ad omnem culpam, pertinentem maximè ad
sensum; res verò venerea, quam propriè vocavimus
libidinofam, restringitur ad culpas pertinentes ad gene-
rationem: ibi parvitas adest, quia tactus levis ex joco, seu
ex delectatione non libidinofa, parva culpa est, licet pos-
sit esse gravis, si assumatur ob finem libidinofum; At hic
nimium in re venerea, nulla parvitas datur; semper enim
eo ipse, quod venerea est, inchoatio copulæ; seu pollutio-
nis est, atque adeo ipsius procuratio, quæ inter solutos
mortalia peccata semper attingit. Lege de hoc Rebell.
fusi p. 2. de just. l. 3. g. 19. sec. 3. Cast. Pal. l. 1. tr. 2. d. 2. p. 10:
§. 1. n. 4. citans Less. Salas, Basil. Vasq. quicquid dicant ali-
qui, quos citat, sequiturque Caramuel in Reg. S. Ben. à nu.
1052. Scio tum Sanch. lib. 9. matr. d. 46. sparsim per totam
& in summa, l. 5. c. 6. num. 12. tum præcos Autores con-
fundere luxuriam, & rem veneream: Sed nos recentiores,
claritatis, & doctrinæ gratiâ, modo dicto distinguimus.
His jactis fundamentis, per ejusmodi actus sigillatim,
facilitatis ergo, discurremus.

§. II. Tactus, oscula, amplexus inter solutos.

1. Tangere manum, faciem, brachia, pedes, & ex
Navarro, etiam mamillas mulieris, si fiant inter
solutos (de quibus hic & in sequentibus agimus) ex joco;
curiositate, levitate, nihil habent mali, præter ipsum jo-
cum, &c. nam ut sic, non aliam, nisi naturalem patiunt de-
lectationem. De his, & proximè dicend. lege Sanch. l. 9.
d. 46. à n. 7. Less. l. 4. c. 3. dub. 8. Quod si fiant ob solam de-
lectationem non libidinofam, erit, ut dictum est, cum pec-
cato veniali: At si fiant agnito libidinofa, peccati mor-
taliter, patet ex dictis.

2. Hinc caute sunt legendi, qui dicunt leviter tan-
gere manum mulieris, digitum intorquere, pedem pede
premere esse veniale. Ita Caiet. 2. 2. quæst. 154. ad 2. & in
summa v. Chorea fin. Navarr. in matr. c. 16. num. 11. alique:
caute, inquam, quia semper, etiam in his, est prædicta di-
stinctio præ oculis habenda. Quis enim neget premen-
tem vel levissimè mulieris pedem, si sit ex libidinofa af-
fectu deliberato ad copulam, ad pollutionem, ad commo-
tionem dictam spirituum, peccare mortaliter? Deliberato
inquam: si enim confurgat delectatio libidinofa, tu verò
non consentias, seu reprimas; jam non remanebit contra
te liberè operantem, nisi illa delectatio ex se non libidi-
nosa, quam voluntariè admittis, & consequenter venialis
ut dictum est. Id quod universale esse in dictis, & dicen-
dis, supra notavimus.

3. Jam verò oscula, & amplexus, & faciei seria, & affe-
ctata mulieris, vel grandiuiculi pueri contrectatio, ejus-
dem conditionis essent cum tactibus prædictis levibus,
nisi necessaria indigeremus distinctione. Nam si fia-
more Patriæ, vel à Parentibus, vel à Superioribus, vel si-
milibus ad amicitia castæ signum; nulla quidem ex se la-
borant culpa: At si fiant ob meram delectationem, quæ
persistit in ipso osculo oris, & in ipso amplexu, atque af-
fectata contrectatione, est magnum periculum, ne inse-
parabiliter nascatur etiam libidinofa, & consequenter, ne
sint mortalia. Quoniam ergo, quando fiunt ob captan-
dam delectationem ipsam non libidinofam, præsertim
inter duos diversi sexus, naturaliter consequitur ipsa ter-
tia delectatio libidinofa; mortalia erunt. Lege Cast. Pal.
l. 1. tr. 2. d. 2. p. 10. §. 2. n. 4. vide etiam inf. l. 10. c. 5. quia tunc
ponitur causa proxima vere libidinis; nisi fortè ætas in-
fantibus aliquid ampliùs permittat, ut permittit Sanch.
lib. 9. matr. d. 46. num. 13.

B b

4. Tan

Parvitas materia non datur in re venerea.

8. Hanc regulam sic à nobis distinctam, quam nisi
callas, semper in hac materia caputies; confirmare
juvat doctrina, & autoritate Castro Palai, qui loquens
de Decreto R. P. Claudij Aquavivæ, quo prohibuit no-
ditis, ne docerent dari in re venerea parvitatem, hæc ha-
beret formalia verba, l. 3. t. 16. dis. 5. quæst. 9. num. 8. Sed non
levem pluribus Doctores difficultatem intulit dictum præ-
ceptum, ut patet affectum, tot verbis exaggeratum; præ-
cipue cum videatur opponi communissima Doctores sen-
tentia, admittenti in materia luxuria leve peccatum, ex
parvitate materia. Neque enim credendum est voluisse Clau-
dium, virum aliqui doctissimum, & prudentissimum, Sæ-
culari, & prælatum, condemnare tanquam doctrinam om-
ni exsternandam, quæ affirmaret, delectationem sum-
mam ex visione mulieris pulchra, ex illius manus contactu,
ex illius collocautione absque ullo desiderio, vel periculo
ulterioris lapsus, esse peccatum veniale. Verùm, si verba
precepti autem expendantur, faciliè supradicta difficultas
dissolvitur. Neque enim Claudius negavit, aut negare
potuit, probabile esse supradictas delectationes leves esse:
solum enim negavit in re venerea dari exiguum delecta-
tionem ex levitate materia. Et quidem merito. Nam res
venerea propriè est coitus, vel pollutio; vel ad summum,
quæ ad illa proximè disponunt, ut est commotio spiri-
tuum generationi subservientium, sicuti tradit Galen. lib.
14. de usu part. cap. 9. & 10. Delectatio igitur, quæ ex
imaginatione, vel ex contactu sumeretur ex coitu, pollu-
tione, commotione spirituum subservientium generatio-
ni, nequaquam ex levitate materia à mortali excusari po-
tuit, quia est delectatio in re venerea. At delectatio, quæ su-
meretur ex visione mulieris pulchra, & ex illius manus conta-
ctu, est solam illam delectationem absque ullo alio pericu-
lo desiderio, non est delectatio in re venerea; ac proin-
de nec peccatum mortale, & ita sustinet Fillius. Tract. 30.

Pars I.

4. Tangere partes inhonestas aliorum, sive ob delectationem, sive ob aliud, semper est mortale, propter iam dicta. Dixi primò (ob delectationem: semper enim excipimus necessitatem medendi, &c. vt *sup. cap. 3. §. 5. num. 49.* excipit etiam Sanch. *lib. 9. matr. d. 46. num. 12.* levitatem, & jocum; quod putavimus admitti posse (ait Silvius, 2. 2. *quest. 54. art. 4. concl. 3.*) si leviter, & quasi per transeuntem hoc fieret; non autem si omnino deliberatè, quia deliberatus, est nimis turpis, & periculosus.

Dixi secundò (aliorum:) nam si quis suas, ne libidine, ad calefaciendas, v.g. manus tangeret, multò minus ob necessitates occurrentes, non peccaret; quia tactus suarum partium non est tam excitativus ad libidinem, quam tactus aliorum. Ita Sanch. *loc. c. 14. Less. l. 4. c. 3. dub. 8. n. 60.*

5. Denique tangere catulos, feles, imò pueros, puellæque ob benevolentiam, &c. non est, ex se, nisi malus addatur finis, peccatum. Erat quidam certè malis moribus alioquin non imbutus, qui supra modum delectabatur canes, & similes bestias manibus contrectare (quod quidem serid fieri ab amantibus, & profitentibus castitatem mihi semper displicuit.) Insuper eorundem pudenda tangebatur, sibi complacens, ut aiebat, dare hanc delectationem catulo; imò & saepe, ita eadem perficiebat, ut semen bestia emitteret. Hic ergo petiit à me, an sine peccato id efficere posset; Profectò ab hac impura tractatione hominem absterui, ob periculum: ne in re delectatio, & commotio libidinosa confurgeret; Dixi præterea prodigere semen animalis non esse peccatum: sicut enim Domini ipsorum sumus, dum vivunt; ita impedire, ne eadem nascantur, possumus. Sed addidi, si id faciat ob meram curiositatem, levitatèque, experiatùrque se nulla commoveri carnis suæ voluptate; non posse de mortali damnari: Sed certè de veniali: nam quod nullo crimine damnamus coniungentes animalia, ad filios procreandos, id est, quia tunc satis rationalis causa adest animalia propagandi. At si quis ob voluptatem etiam illam solam, quæ ibi persistit, faciat; me verè, ne incidat in mortale: quia tanta contrectatio pudendorum, quamvis animalis, tam serid facta ob sensibilem delectationem, principium ex se est impuræ libidinis. Neque mihi contrarij sunt, qui docent non esse mortale, bestiarum genitalia conficere: Ita Dian. *part. 2. tract. 17. resol. 379.* citans Sanchez *l. 9. matr. d. 46. num. 15.* non sunt, inquam, contrarij: quia ipsi solum ibi loquuntur, quando id fit ex curiositate; nos hinc, & idem Sanchez *ibid. num. 30.* loquimur, quando fit ad captandam illam voluptatem.

An scemina licitè permittant se tangi, diximus, cum de cooperatione amariæ nonnulla *sup. l. 5. c. 1. §. 4. d. n. 25.* notauimus.

§. III. Aspectus.

1. Inter tactum, & aspectum, sine dubio non vulgare discrimen intercedit; Tangere enim propius ordinatur ad libidinem, magis venerem: id est, spiritus generationi subservientes commover, magisque periculum ingerit foræ libidini consentiendi; quàm solum aspicere: Quare non immeritò minus peccato obnoxij sunt aspectus, quàm tactus.

2. Hinc primò, aspicere mulieris faciem, manus, crura, brachia, pectora, in summa partes eius honestas; non est ex se peccatum; quod si fiat ob delectationem in ipsa pura visione residentè, quam non libidinosa appellavimus, non erit saltem mortale; at mortale erit, si ob libidinosa. Ita Sylvest. *v. Curiositas, quest. 3. vers. 4.* Nau. *c. 26. num. 11.* Bonac. *de matr. q. 4. p. 10. num. 13.* Ratio est toties dicta. Aspicere autem partes inhonestas eiusdem, vel eandem nudam (idem dic, si mulier aspiat easdem partes viri, vel nudum eundem) serid, & sine necessitate (quæ tamen necessitas solet esse in Medico, &

similibus, &c.) multò magis, si ob voluptatem illi assistentem; propter coniunctionem egram cum delectatione libidinosa, vt ita sit propter periculum confessionis, di, esset mortale.

3. Dixi (serid): quia breui tempore, & obiter, puto, ex loco remoto, vel interpolata opaca veste, non tenui velo curiositatis gratià prædicta aspicere non est nisi veniale: quia vt sic, non adest provocatio ad ulteriorem libidinem. Aspicere nudum cum, & eam, quæ sit eiusdem sexus, cum aspiciet, etiam diuersi sexus, si sit valde puer, puto item veniale, quia ex se non multum excitat ad venerem: illud ex his, & similibus præ oculis habet, An scilicet affectu sit ad libidinem, & an aspectus rei, vel actio sit eiusdem, vt in impuram libidinem vt plurimum influat, enim sic est, provocatio erit mortalis libidinis, sed non ita.

4. Hinc secundò: Serid aspicere duos turpiter committentes, à peccato mortali non libero; magis, si sit propter delectationem quamvis ibi persistentem. At in eadem committione interui bis, vel earum genitalia conficere, præsertim obiter, & affectu ad libidinem; non puto esse mortale. Ratio eadem toties dicta.

5. Qui respiciendo mulieres in eis turpiter delectatur, an desiderio copula; an obligetur in Confessione conditionem mulieris explicare dixi in *Methodo Confessionis, lib. 2. cap. 7. §. 1. num. 4.* & infra repetam *lib. c. 3. num. 5.*

§. IV. Turpilium.

1. Turpia loqui, & turpia cantare, participant illas species delectationum naturalem, libidinosa, non libidinosa. Si ergo hæc facias ad bonum finem, causâ, v.g. studij, &c. nihil peccas; si causâ delectationis non libidinosa, vt accidit, quando loquimur per iocum, vel per curiositatem narrationis, vt suauitatem potius, animo fallendi temporis, relevandique se à laboribus (semper secluso periculo vere libidinis) non est saltem mortale. At si cum delectatione obiecta ipsa, hoc est, ad res ipsas narratas graviter peccaminosas, vel cum periculo consensus in illam, etiam apertè mortale, quia tunc libidinosa est apertè voluntas. Aduertit autem meritò Salas, apud Cast. *trast. 2. d. 1. p. 10. §. 1. num. 5.* (item lege *infra, lib. 10. c. 1. num. 1. §. 13.*) conuinci plurimos consentire in delectationem turpium, seu obiectum turpium, sub prætextu artificialis carminis, vel Musicæ, quando carmina elegantiora tripie rebus, & vidiores ad turpia; indicium sanè male ne prauæ affectionis: conuinci item latentem delectationem carnis ferri cum, qui frequentius, & libentius loquitur de occultis partibus corporis, vestibus, agrotationibus ad eas partes pertinentibus, quàm de rebus aliis. Denique similis peccati argui, qui metaphoris rebus turpium gaudet, & qui faciliè multa detorquet ad turpes sensus: quamvis enim hæc saepe excusentur ab inuoluerentia, vel quia obiectum, de quo agitur, non est adhuc obscenum; saepe tamen quia deliberatè procedunt ex affectu ad res, seu ad obiecta turpia, à mortali non liberantur.

Si aliis loquentibus, tibi illud turpilium, vel impura cantilena displiceat, seu non placeat, nec tamen loco discedas, nec eosdem reprehendas ob ruborem, imò etiam si (secluso scandalo, & animo te de illo peccato delectandi) rideas, vel quid simile facias: te non accuso peccati mortalis, quia ipsa erubescencia, non condemnanda ratio, pro tua excusatione est.

§. V. Turpia legere, scribere, representare, &c.

1. Qui libros legunt de rebus turpibus ex profecto agentes (præciudendo, an hi libri sint prohibiti, de qua te diximus *sup. lib. 2. in decal. cap. 1. §. 7. p. 1. modo*

& considerato scandalo, quod forte detur; gravitatem, levitatem culpæ dimittit. Qua in re stricte loquitur Bossius *l. c.* num. 8. dum absolute dicit, Choreas agere in Ecclesia esse peccatum mortale, sicut nimis laxè loquuntur aliqui, apud Bossium *l. c.* dum aiunt absolute, non esse mortale: Ita Sanch. in *confessib. l. c.* cap. 8. num. 24. ex Lopez, nam secundum mensuram irreverentiae, & qualitatem Chorearum, definienda erit & culpa.

6. In Clementina de *statu Monachorum*, cap. 2. dicitur de Monialibus: *Non Choreas, non fecerit secularium profectum*; non videtur imponi profectum, sed ea monentur juxta sana consilia: neque enim Moniales inter se foret ex aliqua occasione putas Choreas agentes; etiam ob recreationis gratiam, audeo de peccato mortali condemnare quamvis profecto digna sit culpa quæ severè à Superioribus castigetur.

§. VIII. *Ornatus.*

1. **H**Vc Ornatum mulieris reduci curiosus Lector
vult; huc ergo reducamus.

Nomine ornatus intelligitur omnis cultus mulicbris per pigmenta, & comam apposititiam, per intortos capillos, per pectoris nuditatem, per ornamenta aurea, & gemmata, per novas vestium formas, præsertim si quæ insinuantur supra statum, vel præter receptam consuetudinem. Ita Lell. l. 4. c. 4. dub. 14. n. 105.

2. In hoc ergo certum est: Primo, sine peccato posse queri ornamtu corporis ad bonum finem, non solum scilicet ob necessarium corporis tegumentum, sed etiam ad sui status decorum, nimirum vt pro conditione sui status, honorifice quis prodar in forum; enim est laudabile, & recte rationi consonum. Contrā, certum item est, cum euidenti peccato mortali eundem Ornatum queri, si ob finem grauer malum, quicumque is sit, conquiratur: v.g. vt quis adulteret, vt turpiter concupiscatur, &c. id quod probatione non indiget. Ita *ibid.* num. 106.

3. Certum est secundò, si se ornet mulier matrimo-
nio juncta, vel ad id aspirans, ut Viro placeat, vel ut
Virum nanciscatur, nihil peccare: Ita *ibid. num. 108*.
Ratio est, quia hic finis, cum honestas sit, satis hone-
stam illi ornemento causam præbet.

4. Certum sit tertio, mulierem etiam illam, quae nec nupta est, nec nuptias intendit, imò & adolefcentes, & viros, si se occurrunt, non vt ab aliis turpiter concupiscantur, sed vt censentur inter pulchros, & laudentur vti pulchri, non peccare mortaliter. Ita *ibidem* num. 109. ex S. Thom. Caiet. Boff. Ratio est, quia id non continet gravem deordinationem, sed ad summum vanam quandam gloriam coram hominibus.

5. Remanent ergo duæ difficultates: Prior, An accessus in hujusmodi ornatu sit ex se mortalis? Posterior, An saltem sit mortalis ob scandalum, quia nimirum Mulier sic ornata causa est, vel occasio ruinæ spiritualis multorum.

6. Quoad prius, assero cum D. Thom. 2.2.9. 169.
art. 2. ad 4. & Caletano *ibid.* non esse nisi veniale ex-
cessum Ratio est, quia excessus in appetitu & Animi rei
per se non male, non est nisi veniale, vt patet in excessu
cibi, potus, diuitiarum, &c. qui non est ex se mortalis,
nisi ratione gravis nocimenti, quod aliquando inferret.
Sed in casu nostro non est nisi excessus in conquirendo
nitore, pulchritudine, cultuque corporis, &c. que non sunt
ex se mala, sed indifferencia: ergo &c. Adde; Peccatum,
vt sit mortale, debet esse graviter contra charitatem Dei,
vel Proximi; vel sui ipsius: id quod non est inuenire in
casu nostro.

7. Quoad posterius, assero, de eo tam bene cordate, ac sapienter scripsisse nunquam satis laudatum, Lesium, *ibid. num.* 112. & 113. vt iudicem hinc sufficere, si illius doctrinam ad verbum exscribam: Scio Albertum Alberti, fuisse de ornatu mulieris aliquid scrupulosius

disputare; sed me juvat Lessium sequi benignioris
 Possit, ait Lessius, in excessu istius ornatus esse peccatum circum
 mortiferum per accidens, ratione alicujus pravissimi consue-
 tude.

Primò rationē mali finis, ut si fiat animo perturbato. Ratio

Secundò ratione præcepti positivi; ut sit talis excessus, ac
esset vitiosus aliqua lege, sub pœna excommunicationis, vel pœ-
ne servaretur.

** Quod si lex non habeat annexam poenam, vel saltem non sit
non gravem; non erit plusquam veniens: imo creditur
plerasque Leges Civiles, de hujusmodi, qua passim in
locis habentur, esse solum pœnales, & obligare tantum
multam.*

Terzio, ratione scandali, ut si quis videretur, adeo tenui, vel ita conformata, ut per eam pudenda non viderentur: id enim iudicio morali, non ita esset pudoris, ut iudicium, quàm homines directè ad libidinē offendere, quàm homines directè ad libidinē

Secus est, in mudando peccare, vt Caeterana, Formosa
Nauarrana notant, præfatum, vt offi ea consuetudo, na-
pari illa honeste censetur, nec natura, aut pudor tam
postulat illam absolute tegi. Græue tamen peccatum
in iusmodi morem introducere, ubi id non est consue-
tudo, etiam magis moueri; & res ipsa merito ob
lun, etiam vbi recepta tanquam illicitum libidine
abrogata vt Dolores mouent.

Notandum. Amen, non ex eo censeri ornatum scandalum, quod multis occasione illius putentur ad prava studia provocandi; ut recte prædidi Doctores tradunt, quin etiam pulcherrimum naturalis scandalosa esset: nam multo magis provocat, quàm artificiosus, cum natura se superet. Item, itaque etiamque femina putet aliquos putaturos; tamen idcirco sub peccato mortali tenetur id ornatum dimittere. Sicut itaque i qui à multis odio habetur non tenetur à publico abstinere, ut inimicis non detur occasio. Ratio est, quia ornatu efficit solum remota ad peccatum provocat. Non tenetur ab eo abstinere, ne aliis peccatum aliquo perpetuo abstinere debeat. Sic illi occasu se peccat, et univocatur, quod nimis grave esset humanitati. Sufficit igitur, ut ei peccatum proximi displicat, et illius salutem non contemnat. Et Confirmatur quia qui illi peccent, ex eorum provincia realitatis, non ex conditione ornatu: sicut enim circa hanc peccant, ita etiam circa aliam eximite pulchritudinis: atque id quod ex aliorum malitia provenit, non testemur cum tanto gravamine non impedire. Secus, si aliquo casu ad breve solum tempus pecculare periculum alienius abstinendum esset: Hoc limitatum non poni Diana p. 2. tract. 15. ref. 36. cum sit ornatu sit superfluous, et maximus, modo sit secundum morem Patriæ, et de se non sit quasi provocativus ad malum. *¶* Item enim Caritas omittaret, vi pro eo tempore talem ornatum superfluum esset, si ne proximo, si aliquo putatur non peccaturus, inde peccandi occasum non habeat.

Hæc Lessius, qui etiam *num. 114.* notat ornatum, si
vsum vestis alieni sexus, non esse intrinsecè malum; ve-
de ob causam iustam fieri posse, v.g. si alia desit, si opor-
sit se occultare ab hoste, si fiant præsentationes, &c. et
levitate id facere, esse solum veniale, iure fatetur.

Vide denique *superius*, l. 5. c. i. §. 4. n. 27. vbi notavi-
tionem, cur non liceat Puellæ se ornatam in conspe-
ctum amafij consultò dare, ut conspiciatur.

CAPVT IX.

*Discutiuntur duo dicta Caramuclis in materia
Luxurie.*

De tertio Dicto vid. lib. 10. cap. 7.

1. **P**rimum dictum *en reg. S. Ben. num. 1013.* est huius
modi: *Infero peccantem cum virgine sodomitica*
Primus